

برگردانِ روایت‌گونه
شاهنامه فردوسی
به نثر

دکتر سید محمد دبیرسیاقی

ketabtala

برگردانِ روایتِ گونه‌
شاهنامه فردوسی به نثر

دکتر سید محمد دبیرسیاقی

سر شامه:	دیر میانی، سر، مجله، ۱۳۹۸، ۱۳۹۷
عنوان و نام پدیدآور:	برگردان و روایت گونه‌ی شاعریه فردوسی به نام دکتر سید محمد دبیر میانی
مشخصات ناشر:	تهران: نشر قطره، ۱۳۸۰
مشخصات فیزی:	۵۵۲ ص
فروست:	مطبعه انتشارات، ۱۳۹۱، توپات، ۱۱۴
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۳۴۱-۱۱۱-۰
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
پاداش:	کتابخانه به صورت آبر نویسی
موضوع:	داستان‌های فارسی، قرن ۱۴
شماره افزود:	فردوسی، ابوالقاسم، ۹۶۴، ۱۳۹۶، شاعریه، برگزیده
ردمبندی کنگره:	۱۳۸۰ ب ۸ ب ۸، PIR ۸۰۶۱۲
ردمبندی دیویی:	۸۵۳/۶۲
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۲۶۶۶۸۸۷

نشر قطره از هر جنبی برای تغییر قیمت استفاده نمی‌کند.

تمامی حقوق محفوظ است.

تهران، خیابان دکتر قاضی، خیابان شیخ‌الر، کوچه بنفشه، پلاک ۸

تلفن: ۸۸ ۹۷ ۳۳ ۵۱-۲

نشر دفتر

برگردان روایت گونه شاهنامه فردوسی به نثر

دکتر سید محمد دبیرسیاقی

صفحه آراژیلایی سخن

مطابع جلد: مهسا ثابت دلیلی

چاپ بیست و یکم: ۱۴۰۱

چاپ: جباری

صحافی: وثوق

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

بها: ۱۹۵۰۰۰ تومان

فهرست مندرجات

۱۱	پیشگفتار
۱۳	زندگینامه فردوسی
۱۹	مقدمه
۲۱	پادشاهی کیومرث
۲۲	پادشاهی هوشنگ
۲۳	پادشاهی طهمورث
۲۴	پادشاهی جمشید
۲۸	پادشاهی ضحاک
۳۲	پادشاهی فریدون
۳۸	پادشاهی منوچهر
۳۸	زادن زال
۴۱	داستان زال و رودابه
۵۱	زادن رستم
۵۴	پادشاهی نوذر
۵۹	پادشاهی زو
۵۹	پادشاهی گرشاسپ
۶۰	پادشاهی کیقباد
۶۳	پادشاهی کیکاووس
۶۵	هفتخان رستم
۶۹	داستان جنگ هاماوران
۷۱	رفتن کاووس به آسمان
۷۲	جنگ هفت گردان
۷۴	داستان رستم و سهراب
۹۱	داستان سیاوش
۱۱۱	حوادث پس از کشته شدن سیاوش
۱۲۳	پادشاهی کیخسرو

۱۲۸	داستان فرود
۱۳۵	جنگ کاسه رود
۱۴۲	داستان کاموس گشانی
۱۵۷	داستان رستم با خاقان چین
۱۶۷	داستان اکوان دیو
۱۶۸	آغاز داستان
۱۷۰	داستان بیژن و منیژه
۱۷۸	داستان یازده رُخ
۱۹۰	داستان جنگ بزرگ کیخسرو با افراسیاب
۲۰۷	نومید شدن کیخسرو از جهاننداری و...
۲۱۲	پادشاهی لهراسپ
۲۱۹	پادشاهی گشتاسپ
۲۱۹	برگردان ابیات سروده دقیق شاعر از داستان گشتاسپ و ارجاسپ
۲۲۷	پایان برگردان ابیات دقیق
۲۳۲	هفتخان اسفندیار
۲۴۲	داستان رزم رستم و اسفندیار
۲۶۶	داستان رستم و شغاد
۲۷۰	پادشاهی بهمن پسر اسفندیار
۲۷۲	پادشاهی هُمای چهارزاد
۲۷۵	پادشاهی داراب
۲۷۶	پادشاهی دارا
۲۸۱	پادشاهی اسکندر
۳۰۹	پادشاهی اشکانیان
۳۱۳	پیروزی اردشیر و کشته شدن اردوان
۳۱۵	داستان کرم هفتواد
۳۱۸	پادشاهی ساسانیان، پادشاهی اردشیر بابکان
۳۲۶	پادشاهی شاپور پسر اردشیر بابکان
۳۲۷	پادشاهی اورمزد شاپور
۳۲۸	پادشاهی بهرام اورمزد
۳۲۹	پادشاهی بهرام پسر بهرام
۳۳۰	پادشاهی بهرام بهرامیان
۳۳۰	پادشاهی نرسی
۳۳۱	پادشاهی اورمزد نرسی

۳۳۱	پادشاهی شاپور اور مزد ملقب به ذوالاکناف
۳۳۷	پادشاهی اردشیر نیکوکار برادر شاپور ذوالاکناف
۳۳۷	پادشاهی شاپور پسر شاپور ذوالاکناف
۳۳۸	پادشاهی بهرام پسر شاپور
۳۳۹	پادشاهی یزدگرد بزه گر (انیم)
۳۴۵	پادشاهی بهرام گور
۳۷۳	پادشاهی یزدگرد پسر بهرام گور
۳۷۴	پادشاهی هرمز پسر یزدگرد
۳۷۵	پادشاهی پیروز پسر یزدگرد
۳۷۷	پادشاهی بلاش پسر پیروز
۳۷۹	پادشاهی قباد پسر پیروز
۳۸۴	پادشاهی کسری انوشیروان
۴۴۹	پادشاهی هرمزد
۴۷۷	پادشاهی خسرو پرویز
۵۳۹	پادشاهی قباد مشهور به شیرویه
۵۴۳	پادشاهی اردشیر پسر شیروی
۵۴۴	پادشاهی گراز که او را فراین می گفتند
۵۴۵	پادشاهی بوراندخت
۵۴۵	پادشاهی آذر مدخت
۵۴۶	پادشاهی فرخزاد
۵۴۶	پادشاهی یزدگرد شهریار

به نام خداوند دانا و توانا

پیشگفتار

کتابی که خوانندگان گرامی پیش روی دارند برگردان گونه داستان‌ها و کارنامه شاهان ایران از شاهنامه فردوسی است. آگاهان بر ارجمندی و عظمت فرهنگ پر بار ایران نیک می‌دانند که شاهنامه، تنها تاریخ و روایات داستانی و اساطیری ایران قدیم نیست؛ فرهنگ ایران است از آغاز تا پایان قرن چهارم هجری با تمام مظاهرش گنجی است که فردوسی برای ایران و ایرانی بر جای نهاده است. نتیجه گیری‌ها که حکیم بزرگوار به مناسبت وقایع در پایان غالب داستان‌ها کرده است و اندرزهای سودمند و راهگشا که در خلال وقایع و حوادث گنجانده و از نرم و درشت روزگار و سرانجام نیک و بد مردمان مایه دارد، زاده موج‌هاست که از اندیشه‌های متعالی مردان قرون گذشته و دوران اسلامی برخاسته است. آرجی که شاعر بر بجزرد نهاده و پاسی که اندیشه‌های بلند را داشته است، یادآور باریک‌اندیشی و بلندنظری و دوربینی پیروان فرقه‌ها و طریقه‌ها و مذاهب معروف و مرقی چون معتزله و شیعه و عرفان است و هماهنگی بسیار میان اندیشه این مرد بلندمقام با مندرجات روایات مهم شیعه از جمله در مسئله عقل با فصل اول کتاب اصول کافی از ابو جعفر محمد بن یعقوب کلینی می‌توان دید. ارج نهادن بر «خرد» و بر «سخن» و بر «دین» و پیوند دادن این سه از نکات بسیار مهم و قابل توجه شاهنامه است. مسائلی که در روایات و آثار مذهبی انعکاس بسیار دارد. از اینجاست که خواندن این کتاب ارجمندی که هم سبب لیاقت زبان فارسی و هم گنجینه فرهنگ و معارف ایران تا عصر فردوسی است، بر همگان لازم است. هر ایرانی باید شاهنامه را بخواند و لفظ و معنی و قالب و محتوای آن را سرمشق و راهنمای کار خود قرار دهد. شاهنامه را بخواند و مکرر بخواند تا به عمق فرهنگ با ارج ایران تا پایان سده چهارم هجری به خوبی آگاهی پیدا کند و بداند که بیهوده نیست سخن فردوسی را با سخن از آسمان به زمین آمده برابر و کار او را بالا بردن سخن و باز بر کرسی نشاندن آن دانسته‌اند. آری بیهوده سخن بدین درازی نشود.

با همین نیت است که نگارنده گذشته از عرضه کردن چاپی مُنقَح (البته غیر انتقادی) بر اساس چاپ کلکته به اهتمام ثرثر ماکان (Torner Maean)، و مقدمه مفصل در زندگینامه فردوسی و سرگذشت شاهنامه و تهیه کشف الابیات برای آن و به دفعات تجدید طبع شدن آن‌ها، چندی پیش آن کتاب جلیل‌القدر را بخش بخش و داستان داستان در قطع کوچک تر با افزودن توضیحات لغوی در پای صفحات و نقل محتوای هر داستان به نثر در آغاز در بیست و شش جزوه تهیه و طبع و تقدیم خوانندگان گرامی کرد. جزوه‌های مذکور به سبب سهولت حمل و داشتن توضیحات و معانی لغات خاصه نقل داستان به صورت نثر سریع‌اً در داخل و خارج کشور مورد توجه و استقبال علاقه‌مندان به زبان فارسی و شاهکار استاد طوس قرار گرفت و موجب تجدید طبع آن‌ها گردید.^۱

توجهی که مخصوصاً به برگردان داستان‌ها و کارنامه شاهان به نثر شد سبب گردید که آن همه را یکجا و بر همان ترتیب شاهنامه فردوسی جداگانه طبع نماید و در دسترس علاقه‌مندان قرار دهد. بدیهی است خوانندگان گرامی توجه خواهند فرمود که این برگردان نه از سنخ نثر رستم‌نامه است که قسمتی از شاهنامه را با اضافاتی دارد و سابقاً چاپ سنگی شده است و نیز نه برگردان بیت به بیت و کلمه به کلمه نظیر برگردان بنداری به عربی است، بلکه برگردان گونه کوتاه و ساده‌ای است بی آنکه از اصل مطلب هیچ نکته‌ای کاسته شده باشد. امید که مقبول طبع ادب‌دوستان قرار گیرد و چشم بر کاستی‌های آن فرو بندند و به حرمت استاد طوس آن را به چیزی دارند.

هزار سال است که مردم فارسی‌زبان و فارسی‌دان و فارسی‌خوان در قلمرو زبان فارسی با شاهنامه، این سند لیاقت زبان فارسی، این گنجینه معارف ایرانی و اسلامی و این فرهنگ ایران به معنی وسیع کلمه از آغاز تا پایان قرن چهارم هجری، آشنایی دارند و آن را خوانده و بهره‌مآوردند. و با در مجامع عمومی از زبان دایان نقل و در محافل خصوصی از دو لب شاهنامه‌خوانان داستانهای نهیج و سرگشتهای عبرت‌آموز آن را شنیده و ذوقها کرده‌اند. و سخن‌شناسان نکتہ‌سنج و عقادان موشکاف و آگاهان بر رمز و راز داستانهای حماسی به شاهکار بودن آن گنجینه هنر در توصیف و آموخته بودن آن در مسائل اجتماعی و اخلاقی و اعتقادی و ایمانی و ممتاز و برتر بودن آن از دیگر آثار حماسی جهان و آلاهی و ماندگاری مقام بلند سراینده گشاده‌زبان و بایک‌اندیشی آن عهدستان گفته‌اند.

همچنانکه عرضه شدن متن شاهنامه در بیست و شش جزوه به قطع کوچک با توضیحات لغوی زیر صفحات، خواندن آن کتاب عظیم جلیل‌القدر را در هر حال و هر جای برای همه کس آسان ساخته است. برگردان روایت‌گونه آن نیز به سهولت اخلاص بر محتوای شاهنامه را فراهم آورده است و راهگشای خواندن متن شاهنامه به روانی و آسانی است.

